

بررسی فراوانی سکانس باکتریال در بیماران کاواز اکی بستری در مرکز طبی کودکان به روش Universal PCR طی سال های ۸۵-۸۶

محمد صادق رضائی (M.D.)^{*} سید احمد سیادتی (M.D.)^{**} ستاره ممیشی (M.D.)^{***} قمر تاج خطای (M.D.)^{***} فرح صابونی (M.D.)^{****} بابک پوراکبری (M.Sc.)^{*****} امید پژنند (M.Sc.)^{*****}

چکیدہ

سابقه و هدف: کوازاکی بیماری مهم و خطرناک با عوارض وحیم اما قابل پیشگیری می‌باشد، به شرطی که زود تشخیص داده شود درمان گردد. علی‌رغم سال‌ها تلاش و تحقیق، هنوز عوامل ایجاد بیماری کوازاکی ناشناخته باقی مانده است.

مواد و روش‌ها: کلیه بیماران مبتلا به سندرم کوازاکی که در مرحله حاد در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۶ به مرکز طبی کودکان مراجعه نمودند و قبل از IVIG (گاما گلوبولین وریدی) نگرفتند در مطالعه قرار گرفتند سپس فرم پرسشنامه تکمیل گردید و ۳-۵ سی سی خونکامل در لوله حاوی EDTA از بیمار گرفته شد و پس از سانتریفوژ در منفی هفتاد درجه نگهداری شد. تعداد نمونه‌ها ۴۳ عدد بوده است که پس از اتمام دوره تحقیق جهت UPCR مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها: از ۴۳ ییمار مورد بررسی ۲۸ نفر مذکور و ۱۵ نفر مونث بودند. ییماران از ۶ ماهه تا ۹ ساله بودند. ۲۹ مورد کوازاکی با علائم داشتند و ۱۴ مورد کوازاکی بدون علامت داشتند. در ۲ ییمار یک پسر و یک دختر از ۴۳ ییمار مورد مطالعه با روش PCR ترتیب ژنی باکتری ژن 16S rRNA یافت شد. کشت خون در همه ییماران منفی بود. لفادنوپاتی در ۱۷ مورد، راش در ۳۶ مورد، ۵ مورد اریتم اطراف محل تلقیح ب-ث-ژ، تغییر در اندام‌ها به صورت ادم و قرمزی کف دست و پا در ۱۶ مورد، پوسته‌ریزی در اندام‌های انتهایی در ۲۸ مورد تغییرات قلبی در ۸ مورد و ترومبوسیتوز در ۳۶ ییمار وجود داشت، رسوب سرم بین ۳۰ تا ۱۲۵ به ده است.

استنتاج: در مطالعه ما فقط دو بیمار مبتلا به کوازاکی حد که قبلاً IVIG نگرفته بودند دارای ترتیب ژنی باکتریال 16S rDNA در لکوسیت‌های خود بودند. همانند مطالعات مشابه می‌توان علت باکتریال را در به وجود آوردن و یا تریگر کردن بیمار مستعد به کوازاکی، دخیل دانست. در این مطالعه ارتباطی بین علامت دار یا بدون علامت بودن کوازاکی، جنست، فصل، سن، سماری کرونی و با سایر علائم و نشانه‌ها وجود تمیز ژنی، باکتری یافت نشد.

واژه‌های کلیدی: کواز اکس، Universal PCR، ترنسنی، باکتری‌بایو

⁺ مولف مسئول: دکتر محمد صادق رضائی- تهران، انتهای بلوار کشاورز، خیابان قریب، بیمارستان مرکز طبی کودکان، پوش عفوی، مرکز تحقیقات عفوی
E-mail: Drmsrezaii@yahoo.com

* دستیار فوق تخصص عفونی، اطفال، استاد دانشگاه علوم پزشکی، تهران
** فوق تخصص عفونی، اطفال، استاد دانشگاه علوم پزشکی، تهران

*** فرقه تخته و عزفه اهلال دانشگاه علوم پزشکی تهران ****

****کشاورزی اسلامی و دارایی اسلامی افغانستان

دانشجوی دکترای میکروبیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی تهران کارشناس ارشد میکروبیولوژی

مقدمه

رشد باکتری وابسته نیست، این تکنیک برای شناسایی باکتری در خون حتی در حضور مهار کننده‌های رشد باکتری از جمله آنتی بیوتیک‌ها سودمند است. از طرفی با توجه به متهمن بودن باکتری‌ها در اتیولوژی کوازاکی باید روشی را برای مطالعه انتخاب کرد که بتواند وجود تمام باکتری‌ها را در لکوسیت‌هایی که آنها را بعلیندند و مدت‌ها ممکن است با خود به همراه داشته باشند، شناسایی کند. در سال‌های اخیر روش جالب ¹PCR باس اس دسته‌بندی فیلوجنیک باکتری‌ها که برپایه ترتیب ژنی (rDNA) می‌باشد، بنا نهاده شد. در این روش از پرایمرهایی استفاده می‌کند که تعداد ۹۹۷ جفت باز از ژن rRNA 16S را آمپلیفیه می‌کند که تقریباً همه باکتری‌ها آن سکانس ژن (rRNA) را دارند و آن، ژن‌های rDNA 16S می‌باشد که با تکثیر مستقیم ژن‌های باکتریال نمونه‌های بالینی وجود این ترتیب‌های ژنی مشترک در انواع گوناگون باکتری‌ها نشان داده می‌شود^(۱). در سال ۱۹۹۹ شبیاتا و همکاران برای اولین بار از روش PCR برای شناسایی اتیولوژی باکتریال در سندرم شوک توکسیک، تب روماتیسمی حاد، تب یونجه، سندرم پوست متفلس استافیلوکوکی، تب کوه‌های راکی و لپتوسپیروز. اما تا به حال ارتباط ثابت شده اتیولوژیک با این عوامل در پرده‌ای از ابهام می‌باشد^(۲) با این که کشت خون، روش رایجی برای شناسائی باکتری‌ها می‌باشد اما در مواردی که باکتری‌های دیر رشد یا میکروب‌های غیر قابل کشت مثل بارتوبلا هنسله و ارلیشیا وجود دارند و همچنین بیمارانی که قبل از مراجعه آنتی بیوتیک مصرف کردنده کشت خون PCR مناسبی برای شناسایی باکتری‌ها نیست. روش جدیدی است که به وسیله آن می‌توان وجود یک ترتیب ژنی DNA یا RNA را در یک نمونه حاوی 10^5 سلول پیدا کرد. اکنون PCR اختصاصی برای فهرست رو به رشدی از میکروب در دسترس است. این روش‌ها از حساسیت بسیار بالایی نسبت به روش‌های سنتی رایج برخوردارند و در زمانی حدود ۴ تا ۹ ساعت با مقادیر اندک ارگانیسم در نمونه میکروب را شناسایی می‌کنند. از آنجایی که تکثیر به وسیله PCR به قابلیت حیات یا

1. Universal Polymerase Chain Reaction

انجام شد. به دلیل این که مایع حاوی DNA دارای مواد شیمیایی و یون‌های موجود در محلول لیزکننده می‌باشد، DNA با روش فل - کلروفرم ایزوآمیل الکل تخلیص گردید. در این روش، فل به صورت اشباع شده استخراج (equilibrate) استفاده گردید. میزان DNA استخراج شده از نمونه‌های PBLS جمع آوری شده، توسط دستگاه اسپکتروفوتومتری در طول موج ۲۶۰ nm ۲۶۰ خوانده شد. به طور میانگین مقدار $7\mu\text{g}/\mu\text{l}$ DNA از تعداد $10^5 \times 10^9$ PBLS جدا گردید. درجه خلوص DNA حاصل ($260/280\text{nm}$) برابر $1/70$ به دست آمد. از پرایمرهای U1:5' -CcAGCAGCCGCGTAATACG-3'
U2:5'-ATCGG(C/T)TACCTTGTTACGATT-3' برای شناسایی کلیه باکتری‌ها استفاده شد. این پرایمرها تعداد ۹۹۷ جفت باز از ژن 16S rRNA را آمپلیفیه می‌کند. پس از استخراج DNA از سوش‌های استاندارد UPCR با شرایط زیر انجام گرفت. با آب مقطر حجم واکنش به $50\text{ }\mu\text{l}$ میکرو لیتر افزایش یافت. با ترموسیکلر اپندرف واکنش تکثیر به صورت زیر انجام شد: دناتوراسیون در 94°C درجه به مدت 30 ثانیه، آنلینینگ در 55°C درجه به مدت 45 ثانیه و اکستنیسیون در 72°C درجه به مدت 30 ثانیه انجام گرفت. این مراحل 30 بار تکرار شد. قبل از این مراحل پره دناتوراسیون به مدت 5 دقیقه و بعد از مراحل فوق نیز Post extension به مدت 5 دقیقه انجام شد. محصول PCR روی ژل آگاراز $1/5$ درصد الکتروفوروز شد و پس از رنگ آمیزی با اتیدیوم بروماید نوارهای DNA توسط دستگاه Transilluminator UV قابل مشاهده شدن و از آنها عکس گرفته شد. ستون‌های M شاخص وزنی PCR (100bp)، ستون 1 محصول PCR سویه استاندارد، ستون 2 محصول PCR و ستون 3 محصول. پس از راهاندازی UPCR آزمایش بر روی 43 نمونه،

انجام نشد. در کشور ایران نیز با آخرین اطلاعات ما چنین مطالعه‌ای صورت نگرفته است و از این لحاظ منحصر به فرد است.

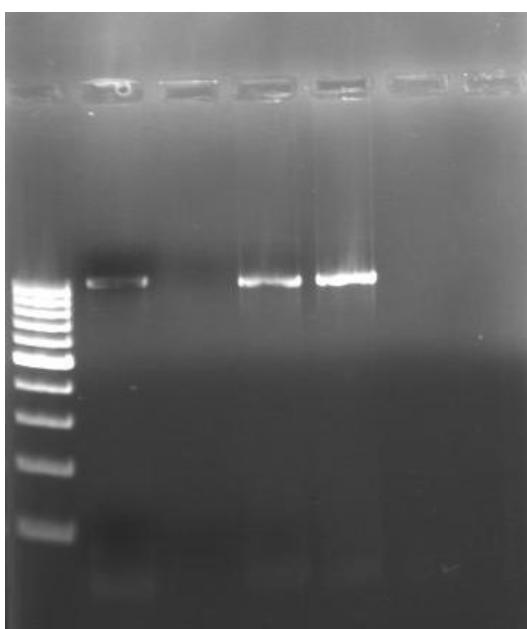
مواد و روش‌ها

کلیه بیماران مبتلا به سندرم کاوازاکی که در مرحله حاد در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۶ به مرکز طبی کودکان مراجعه نمودند و قبل از IVIG¹ نگرفتند پس از موافقت خانواده‌ها در مطالعه قرار گرفتند. این بیماران توسط دستیار فوق تخصصی عفونی و فوق تخصص عفونی معاینه شدند و تشخیص کاوازاکی مسجّل گردید. کاوازاکی تبیک به بیمارانی اطلاق شد که تب به مدت حداقل پنج روز بهمراه وجود حداقل 4 نشانه از 5 نشانه زیر: قرمزی دو طرفه ملتجمه بولبر (عموماً غیر چرکی)، تغییرات مخاط اورفارنکس شامل قرمزی حلق، لب‌های قرمز و ترک خورده و زبان توت فرنگی، تغییرات اندام محیطی از قبیل ادم و یا اریتم دست‌ها و پاهای در مرحله حاد یا پوسته‌ریزی در مرحله‌ی تحت حاد، راش طور اولیه بر روی تنه، (پلی مورف ولی غیر وزیکولر)، آدنوپاتی گردنی بیش از $1/5$ سانتی‌متر معمولاً لنفادنوپاتی یک طرفه را داشتند. کاوازاکی بدون علامت به بیمارانی اطلاق شد که تب کمتر از 5 روز و حداقل دو علامت کلاسیک فوق را دارا بودند. سپس فرم پرسشنامه که حاوی متغیرهای مطالعه بود پر گردید و $3-5$ سی سی خون کامل در لوله حاوی EDTA² از بیمار گرفته شد و پس از سانتریفیوژ در منفی هفتاد درجه نگهداری شد. تعداد نمونه‌ها 43 عدد بوده است که پس از اتمام دوره تحقیق جهت UPCR مورد استفاده قرار گرفت. روش انجام کار به صورت زیر بوده است: ابتدا گلبوی سفید از نمونه‌ها استخراج گردید، سپس گلبوی‌های سفید لیز و استخراج DNA از لکوسیت‌ها

1. Intravenous Immune Globulin (Immunoglobulin)
2. Eithlenediaminetetraacetic Acid

جدول شماره ۲: مقایسه علائم بالینی غیر اصلی و پاراکلینیکی سندروم کاوازآکی در کل بیماران و بیماران PCR+

علائم بالینی و پاراکلینیکی	کل بیماران (۴۳بیمار)	PCR+ (۲بیمار)
آنوریسم کرونر	(٪۱۲/۴۵)۶	(٪۱۲/۴۵)۶
هیدروپس کیسه صفراء	(٪۱۸/۶۰)۸	(٪۱۸/۶۰)۸
سدیمان بالای ۳۰	(٪۱۰۰)۴۳	(٪۱۰۰)۴۳
کامل ادرار فعال	(٪۳۰/۲۳)۱۳	(٪۲/۳۲)۱
پلاکت < ۴۰۰۰۰	(٪۷/۶۷)۴۲	(٪۷/۶۷)۴۲
لکوست < ۱۵۰۰۰	(٪۴۸/۸۳)۲۱	(٪۲/۳۲)۰
هموگلوبین > ۱۰	(٪۵۱/۱۶)۲۲	(٪۴/۹۵)۲
پوسته ریزی اندامها	(٪۶۵/۱۱)۲۸	(٪۴/۹۵)۲
اریتم اطراف محل BCG	(٪۱۱/۶۲)۵	(٪۰)۰
صرف آنتی بیوتیک قبل از مراجعت	(٪۳۷/۲۰)۱۶	(٪۲/۳۲)۱
کشت خون مثبت	(٪۰)۰	(٪۰)۰
اوئیت	(٪۹/۳۰)۴	(٪۲/۳۲)۱
آرتربیت	(٪۶/۹۷)۳	(٪۴/۹۵)۲
سندروم تیپک کاوازآکی	(٪۶۷/۴۲)۲۹	

شکل شماره ۱: باندهای سکانس باکتریال با روش UPCR در دو بیمار با سندروم کاوازآکی

دو بیمار وضع اجتماعی اقتصادی بالا داشتند. ۵ بیمار از نظر اقتصادی پایین بودند. ۳۵ بیمار از وضع اجتماعی و اقتصادی متوسط برخوردار بودند. ۲۰ بیمار در زمستان، ۱۳ مورد در بهار، ۶ بیمار در پائیز و ۴ مورد در تابستان مراجعت نمودند.

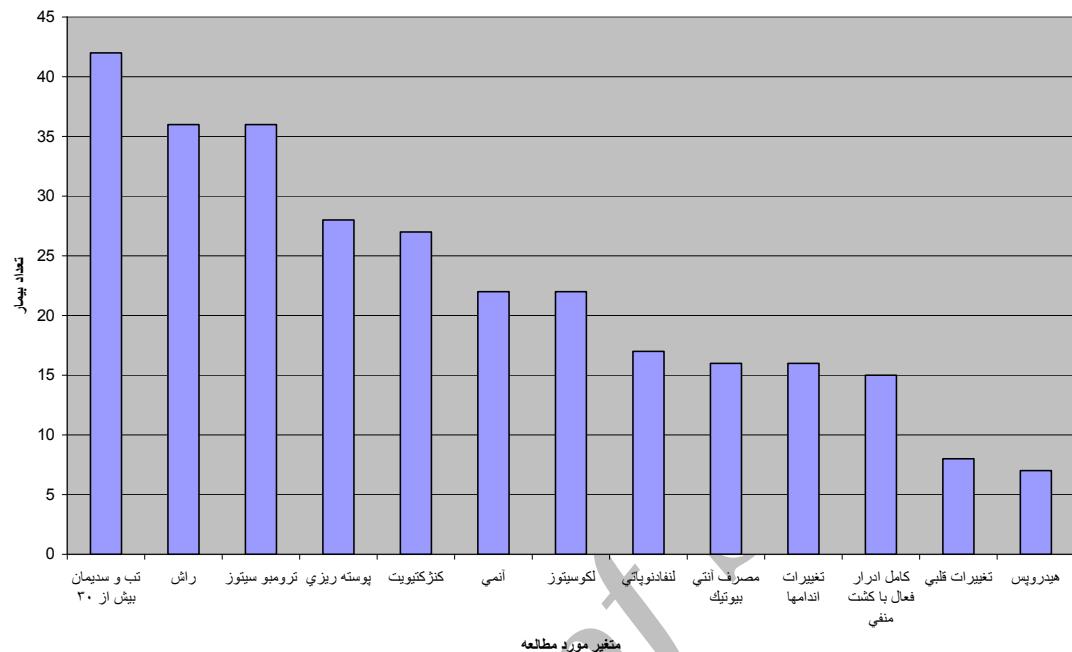
استخراج شده از لکوسیت خون‌های جمع آوری شده از بیماران شروع گردید. همزمان از آب مقطر استریل به عنوان کنترل منفی و از DNA استخراج شده به عنوان کنترل مثبت استفاده گردید. محصول حاصل از آزمایش PCR بر روی ژل آگارز برد شد و در صورت مشاهده باند مورد نظر با توجه به حرکت الکتروفورتیک و وزن آن در کنار شاخص وزنی DNA نمونه از نظر باکتری‌های فوق مثبت در نظر گرفته شد. کنترل منفی و مثبت همراه نمونه‌های بیماران همواره باید به ترتیب منفی و مثبت می‌شدند در غیر این صورت آزمایش‌ها تکرار می‌گردید. سایر اطلاعات از پرسشنامه استخراج گردید و متغیرهای مورد نظر جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

در کل از ۴۳ بیمار مورد بررسی نتایج زیر بر اساس پرسشنامه به دست آمد(نمودار شماره ۱): ۲۸ نفر مذکور و ۱۵ نفر مونث بودند. بیماران از ۶ ماهه تا ۹ ساله بودند. ۲۹ بیمار بین یک تا ۳/۵ سال بودند. ۲۹ مورد کاوازآکی تیپک با علائم کامل داشتند و ۱۴ مورد کاوازآکی بدون علامت داشتند. در ۲ بیمار (۴/۵۶ درصد) از ۴۳ بیمار مورد مطالعه با روش UPCR سکانس باکتریال ژن 16S rRNA یافت شد(شکل شماره ۱). مقایسه علائم بالینی و پاراکلینیکی در کل بیماران و بیماران PCR+ در (جدول شماره ۱ و ۲) و (نمودار شماره ۱) آورده شده است.

جدول شماره ۱: مقایسه علائم بالینی اصلی سندروم کاوازآکی در کل بیماران و بیماران PCR+

علائم بالینی	کل بیماران (۴۳بیمار)	PCR+ (۲مورد)
تب	(٪۱۰۰)۳۴	(٪۴/۶۵)۲
کژنکبیوت	(٪۶۲/۷)۶۷	(٪۴/۶۵)۲
ضایعات دهانی	(٪۷۶/۷۴)۳۳	(٪۴/۶۵)۲
راش	(٪۸۳/۷۷)۳۶	(٪۴/۶۵)۲
لنفادنوباتی	(٪۳۹/۵۳)۱۷	(٪۲/۳۲)۱
تغییرات ندام محیطی	(٪۳۷/۲۰)۱۶	(٪۲/۳۲)۱

نمودار شماره ۱: فراوانی علائم و نشانه‌ها در جمعیت مورد مطالعه

می‌باشد، بنانهاده شد. در این روش از پرایمرهایی استفاده می‌کنند که تعداد ۹۹۷ جفت باز از ژن 16S rRNA را آمپلیفیه می‌کند که تقریباً همه باکتری‌ها آن سکانس ژن (rRNA) را دارند و آن ژن‌های 16S rDNA می‌باشد که با آمپلیفیکاسیون مستقیم ژن‌های باکتریال نمونه‌های بالینی وجود این سکانس‌های مشترک در انواع گوناگون باکتری‌ها نشان داده می‌شود(۷). در سال ۱۹۹۹ شبیانا و همکاران برای اولین بار از روش UPCR برای شناسایی علت باکتریال در سندرم کاوازاکی استفاده کردند و در بررسی ۲۰ بیمار مبتلا به کاوازاکی با روش PCR از لنفوسيت‌های خون محیطی این سکانس را در سه بیمار یافتند(۷). در مطالعه ما بر پایه این حقیقت که باکتری‌هایی که به عنوان علت سندرم کاوازاکی مطرح هستند را بدون توجه به مصرف آنتی بیوتیک قبلی و یا کند رشد بودن باکتری طرف ۴ تا ۹ ساعت در لکوسیت‌های خون

تروموسیتوز در ۳۶ بیمار وجود داشت که بین ۱۳۱۹۰۰۰ و ۱۸۱۰۰۰ بود. متوسط میزان پلاکت ۵۲۷۰۰۰ بود. سدیمان سرم بین ۳۰ تا ۱۲۵ بوده است. ۲۰ مورد ۱۰۰ و بالای صد بوده است. متوسط آن ۸۴/۵ بود.

بحث

پزشکان مختلف در سراسر دنیا با مطالعات مختلف عوامل باکتریال استریپتوکوک، استافیلوکوک اورئوس و پروپیونی باکتریوم و کلامیدیا را در علت کاوازاکی دخیل دانستند. اما همه آنها لازم دانستند برای تأیید شدن نیاز به مطالعه بیشتر دارد(۴،۹،۷). در سال ۱۹۹۳ لونگ و همکارانش از بیماران کاوازاکی که همزمان سندرم شوک توکسیک داشتند، توکسین نوع ۱ را جدا کردند(۱۰). در سال‌های اخیر روش جالب UPCR بر اساس دسته بندی فیلوزنیک باکتری‌ها که بر پایه ترتیب‌های ژنی (rDNA)

هر دو مورد PCR مثبت سندروم تیپیک داشتند. هیدروپیس کیسه صفرا و آنوریسم کرونر در موارد مثبت مطالعه دیده نشد. اوئیت در ۴ مورد دیده شد که یک مورد آن PCR مثبت بود. آرتربیت در ۳ مورد دیده شد که یک مورد آن PCR مثبت بود.

به طور کلی می‌توان این‌طور نتیجه‌گیری نمود که با توجه به مثبت شدن دو نمونه از ۴۳ بیمار مورد مطالعه همانند مطالعات مشابه هنوز نمی‌توان به طور قطع باکتری‌ها رابه عنوان علت بیماری کنار گذاشت. توصیه ما این است که روش UPCR به خاطر هزینه نسبتاً گران و این که در برابر آلدگی میکروبی کاملاً آسیب پذیر است به عنوان روش تشخیصی رایج برای شناسایی علت باکتریال در بیماران کاوازاکی استفاده نگردد. ارتباط معنی‌داری بین باعلامت و بدون علامت بودن کاوازاکی، جنسیت، فصل، سن، بیماری کرونری و یا سایر علائم و نشانه‌ها وجود سکانس باکتریال یافت نشد. در واقع این سوال همچنان مطرح است که شیوع حقیقی سکانس ۱۶S rDNA در ترتیب ژنی باکتری چه میزان است؟ البته لازم است در این زمینه محققین با تعداد موارد بیشتر و در مرکز بیمارستانی متعدد مطالعات بیشتری نمایند.

سپاسگزاری

از دانشگاه علوم پزشکی تهران بخارط تامین هزینه طرح، و خانم حسینی به خاطر گرفتن نمونه از بیماران و خانواده آنها که با انجام این آزمایش موافقت نمودند صمیمانه سپاسگزاریم.

References

- Kawasaki T, Kosaki F, Okawa S, et al. A new infantile acute febrile mucocutaneous lymph node syndrome prevailing in Japan. *Pediatrics* 1974; 54: 271-281.
- Burns JC, Kushner HI, Bastian JF, Shike H, Shimizu C, Matsubara T, et al. Kawasaki disease: a brief history. *Pediatrics* 2000; 106: E27.

محیطی، با این روش می‌توان یافت، سکانس ۱۶S rDNA را در بیماران مورد مطالعه مورد بررسی قرار دادیم. در مطالعه ما در مرحله حاد کاوازاکی از ۴۳ بیماری که IVIG نگرفته بودند و به بیمارستان مرکز طبی کودکان تهران مراجعه نموده بودند فقط دو بیمار دارای سکانس باکتریال ۱۶S rDNA در لکوسیت‌های خود بودند. که با نمونه مثبت و منفی هنگام انجام آزمایش موارد مثبت و منفی کاذب مطالعه حذف شد و این در حالی بود که کشت خون تمام بیماران منفی بود. البته لازم است در مطالعات دیگر سکانس اختصاصی باکتریال با روش Real Time PCR یا Nested PCR شناسایی گردد. با توجه به اینکه فقط در دو نمونه سکانس ژنی ۱۶S rDNA شناسایی شد در حال حاضر نمی‌توان آن را با اطمینان در اتیولوژی کاوازاکی دخیل دانست هر چند نمی‌توان آن را هم کنار گذاشت و توصیه به مطالعات بیشتر می‌کیم تا بتوان راجع به این موضوع قضاوat کرد. در حال حاضر توصیه ما این است که روش UPCR بخارط هزینه نسبتاً گران و این که در برابر آلدگی میکروبی کاملاً آسیب پذیر است به عنوان روش تشخیصی رایج برای شناسایی علت باکتریال در بیماران کاوازاکی استفاده نگردد. بیمار قبل از مراجعه مصرف آنتی‌بیوتیک داشتند که یک مورد از آنها مثبت بود. تب، راش، ضایعات دهانی و کثیر کتیوبیت در هر دو بیمار PCR مثبت وجود داشت ولی تغییرات اندام‌ها و لنفادنوپاتی فقط در یکی از این دو بیمار وجود داشت. در این مطالعه ۲۹ بیمار سندروم تیپیک داشتند که

3. David Burgner, Anthony Harnden. Kawasaki disease: What is the epidemiology telling us about the etiology?. *Int J Infect Dis* 2005; 9: 185-194.
4. Newburger JW, Fulton DR. Kawasaki disease. *Curr Opin Pediatr* 2004; 16: 508-514.
5. Chih-Lu W, Yu-Tsun W, Chieh-An L, Ho-Chang K, Kuender D. Kawasaki Disease Infection, Immunity and Genetics. *Pediatr Infect Dis J* 2005; 24(11): 998-1004.
6. Zucol F, Ammann R, Berger, Aebi C, Altwegg M, Niggli F, Nadal D. Real-Time quantitative Broad-Range PCR Assay for Detection of the 16S rRNA Gene Followed by Sequencing for Species Identification. *J Clin Microbiol* 2006; 44(8): 2750-2759.
7. Motohiro S, Takayuki E, Mitsuhiro H, et al. Isolation of Kawasaki disease-associated bacterial sequence from peripheral blood leukocytes. *Pediatr Int* 1999; 41: 467-472.
8. Relman DA, Falkow S. A molecular perspective of microbial pathogenetic. In: Mandell GL, Bennet JE, editors. *Principles and practice of infectious diseases*. 5th ed. Philadelphia: Churchill living stone, 2000. P: 10.
9. Melish ME, Marchette MJ, Kaplan JC, Kihara S, Ching D, Ho DD. Absence of significant RNA-dependent DNA polymerase activity in lymphocytes from patients with Kawasaki syndrome. *Nature* 1989; 337: 288-290.
10. Rowley AH, Wolinsky SM, Relman DA et al. Search for highly conserved viral and bacterial nucleic acid sequences corresponding to an etiologic agent of Kawasaki disease. *Pediatr Res* 1994; 36: 567-571.